

A csendőrség szociális tevékenysége

ELŐADTA VITÉZ SELLYEY VILMOS

Az emberiség sok évezred óta dolgozik azon, hogy a természet erőit hatalmába hajtva, biztonságos, nyugodt és a lehető legmagasabb színvonalú életlehetőségeket biztosítson magának. Szívós küzdelemmel elérte, hogy a gépek millióit nem is álmodott munkateljesítménnyel állította szükségletei kielégítésének szolgálatába. A termelő erők felhasználása és birtoklása, valamint a szükségletek kielégítésének irányítása az utolsó században a liberális gazdasági elvek alapján történt.

Ennek eredményeképpen azonban a népességnek aránylag csekély számú egyede jutott minden földi jó élvezetébe a felszaporodott tömegek helyett, amelyeknek életszínvonalra csupán itt-ott ért el javulást, általánosan azonban alacsony maradt, sőt lesüllyedt. Ebből éles ellentétek fakadtak. Különösen veszedelmesek az ellentétek ott, ahol a liberális gazdasági elvek révén az őslakosság lelkiségét meg nem értő idegen rétegek jutottak fölénybe. Megoldásul különböző elméletek keletkeztek, melyek közül mi a lassúbb, de nézetem szerint is legcélravezetőbb módszert választottuk, a feszültségek rázkódtatásoktól mentes és így rombolások nélküli törvényes úton történő kiegyenlítését.

A művelet szemünk előtt zajlik le. Sok akadállyal kell megküzdeni. Ezek nemcsak tárgyiak, hanem politikaiak, sőt különböző gáncoskodó fogások. Például egyes körök külföldi befolyás, külföldi nyomás és ehhez hasonlóknak a köztudatba hintésével igyekeznek megvédeni jogosnak hirdetett előnyös helyzetüket. A dolgok lényege azonban az, hogy újabb ezer éven biztosan kell állnunk ezen a földön, össze kell fognunk és vezetnünk kell a Kárpátok medencéjének népeit, ezt pedig népünk milliói és nem néhány százan oldhatják meg.

A magyar csendőrség, a vidék, a falvak közbiztonságának őre. Belegyökerezett a faluba, onnan és ott él, résztvesz az élet minden rezdülésében s így a szociális tevékenység terén is fontos szerepet játszik. A csendőrség altiszti kara nem a földi javakban dúskálkodók köréből kerül ki, hanem az ősi föld népéből, amelynek szociális megsegítése éppen napjainkban a legjelentősebb célok egyike. Öröm nézni, hogy a csendőrséghez bevonulók, a csendőriskolában folyó rendszeres nevelés és kiképzés alatt miként fejlődnek testben és lélekben egyaránt. A jóakarató céltudatos ösztökélés, határozott irányokét mutató nevelés, fáradhatatlan és szakszerű oktatás nemcsak szaktudást nyújt, hanem megtanít a helyes táplálkozásra, egészségápolásra, testedzésre, általában a helyes életmódra, kifejleszti a mag³ar fajban szunnyadó nemes erényeket. Beléjük oltja az egyéni érdek alárendelését a közösség érdekeinek, áldozatkészségét, önmegtagadást, a testi épség és élet kockáztatását, sőt feláldozását, ha mások megsegítése vagy a nemzet, a haza érdeke ezt megkívánja.

Ebben a ténykedésben benne van a szociális program minden célkitűzése s ha ezt az anyagi kellékek biztosítása mellett népünk minden tagjára kiterjeszthetnők, a nemzet acéltömbként állhat ősi jussán, ezen a földön időtlen időnkig.

Az említett módon nevelt és kiképzett csendőrök, csendőrőrsök kötelékében szolgálnak a falvakban. Az őrszlaktanya az ő családi otthonuk. A takarékos berendezés, ragyogó tisztaság, jól szellőztetett, rendben tartott, világos, zsúfolatlan szobák, a szakszerűen művelt konyhakert, a virágos udvar, jól ápolt gyümölcsfák, a szolgálaton kívüli időben szorgoskodás a gazdaság körül, a testápolás, a testgyakorlás a kis család takarékos, szerény, megértő együttélése, tisztelete és engedelmessége a családfő – az őrs parancsnoka iránt – maga a minta, az élő példaadás, mely rokonszenvet kelt, vonz és nem marad hatás nélkül a falu lakosságára. Ezer őrs több ezer csendőr, ilyképen az életmód színvonalának mikénti emelésére az ország minden zugában közvetett befolyást gyakorol. Ez a hatás a népesség összességére hatványozottan növekszik a csendőrök sokezer ivadéka útján, akik már a falusi átlagosnál magasabb életszínvonalú családból, egyensúlyozott lélekkel, egészséges testtel, eltelve a nemzeti közösség szolgálatának vágyával, rajzanak szét a legkülönbözőbb magyar életpályákra.

A szociális tevékenység egyik módja az erre rászoruló anyagi segélyezése. A Főméltóságú Asszony vezetése alatt működő nyomorenyhítő akcióban a csendőrség is méltóképen kiveszi részét. A nyomorenyhítő akcióra és a „Magyar a Magyarért” segélyakcióra a m. kir. honvédség és fegyveres testületek 1938. évben 1938. december 22-ig 99.662 pengőt adtak össze, amelyből 11.837 pengő a csendőrség adománya. Ezért a Főméltóságú Asszony minden évben, így 1938-ban is, meleg köszönetét fejezte ki. A helyi nyomorenyhítő akcióban is részt vesznek a csendőrség tagjai természetbeni adományokkal és pedig reggeli, ebéd, vacsora, meleg ruha, élelmiszer, stb. felajánlásával. 1937. és 1938. évben összesen 377.183 reggelit, 690.995 ebédet, 460.807 vacsorát ajánlott fel segélyezési célra a m. kir. honvédség, melyben a csendőrség ajándékai is benne vannak. Mindezekon felül a csendőrség tisztjei és altisztjei a helyi jótékonyági akcióban készpénzzel is részt vesznek. Erre pár hónapon át fizetésük ½-1%-át fordítják.

A csendőr az államhatalom képviselője. Ahol a kakastollas csendőr van, jelen van maga az államhatalom, mely megköveteli törvényeink szigorú betartását, kérlelhetetlenül üldözi a bűnösöket, örökdió a rend, a polgárok békés munkája és pihenése felett, egyben meglátja és orvosolni igyekszik a bajokat és panaszokat. Közismert a csendőr abban a formában, amikor a törvény szigorát képviseli, amikor például elfog és kísért valakit, vagy amikor verekedők, izgatott tömegekkel szemben érvényesíti az államhatalom akaratát. Ezt a ténykedést gyakran látják, sokszor kíváncsiskodók kísérik a falun át. Ilyen alkalmakkor a csendőrségről a kérlelhetetlen és legyűrhetetlen erő képe rögződik a nézők emlékébe. Kevesen tudnak azonban arról, hogy a csendőr az államhatalom, a legszigorúbb, egyben azonban a legjobb atya képviselőjeként mennyi könnyet töröl le, mennyi panaszkodót vigasztal meg, mennyi eltévelyedőt és kétségbeesettet ránt vissza a szakadék széléről, hányszor segít adományokkal, jó tanácsokkal, hányszor hívja fel jelentésben a hatóságok figyelmét embertársait fenyegető bajokra, veszélyekre. A csendőr hivatalos elfoglaltsága nem engedi, de szerénysége is visszatartja attól, hogy jótékonykodás számba menő összes ténykedéseit, bejelentse vagy megörökítse a krónikás számára.

A Csendőrségi Lapok a múlt évben „Segítettem-e?” cím alatt pályázatot hirdetett. Az erre beérkezett válaszokból ismertetek néhányat, amelyek rávilágítanak csend-

őreink szociális lelkiségére. Neveket nem említek, csupán eseteket, melyekből kitűnik a segítés módja.

Egyik csendőrtörzsőrmesternek X-né panaszkodott, hogy férje 26 évi törvényes házasság után, melyből 4 fiú és 2 leány gyermekük született, elhagyta. Eddig férjével 26 holdas tanyájukon boldog családi életet ékek. Egy évvel ezelőtt férje kérdőre vonta, miért őrizget szerelmes levelezőlapokat. Az asszony hiába mentegetődzött, hogy ezeket leánykorában kapta udvarlójától. A család felbomlott.

Egyik fiú 25 éves, nősülni szeretne, de jegyese a családi viszály miatt visszalépett. A másik fia üzletnyitásra kölcsönt vett fel, ennek visszafizetésére apja kötelezte magát, de nem törleszt. A családi viszály miatt gyermekei sem tudnak elhelyezkedni, sőt egyik lánya mint háztartási alkalmazott a szülői befolyás hiánya miatt erkölcsi romlásnak indult. Ő maga napszámos munkával tengeti életét, férje részegeskedik és őt lelővéssel fenyegeti. A rokonok elfordultak tőle, mert férje azt hieszteli, hogy ő erkölcstelen, a gyermekek is különböző apáktól származnak, mert nem egyformák és nem rá hasonlítanak. Az asszony tanácsot kért újságoktól, hatóságoktól, senki sem tudott segíteni. Kérte a törzsőrmestert tegyen valamit az egész család lezüllésének megakadályozására. A törzsőrmester megszerezte a bajt okozó levelezőlapokat. Megállapította, hogy azokat panaszos nő még leánykorában kapta udvarlójától. Először a rokonságot, majd ezek segítségével a férjet győzte meg a végzetes tévedésről. Ilyképen helyreállott a családi béke, a legidősebb fiú házassága is létrejött és a többi gyermekek is a boldogulás útjára léphettek.

Az egyik tiszthelyettes őrsparancsnok szolgálat közben lakásán felkeresett egy napszámos útkaparót, akit a csendőrök már többször feljelentettek falopásért.

Az útkaparóval beszélgetve megtudta, hogy az a világháborúban vitézségeért kitüntetések is kapott. Most 6 gyermeke van, munkaképtelen apósát és anyósát is ő tartja, úgyhogy mindössze havi 50 pengő keresetéből 10 személyt kell ellátnia. Tiszthelyettesünk előtt az útbiztos úgy nyilatkozott, hogy a fatolvaj útkaparó hanyagul végzi dolgát és ezért nem kaphat több fizetést. A tiszthelyettest ennek ellenére sem hagyta nyugodni az az érzése, hogy a 10 ember sorsán valahogy segíteni kell. Felkereste az útkaparót munkahelyén, munkaközben. Az útkaparó panaszkodott, hogy fáradt, nincs ereje munkája végzésére, mert gyenge a táplálkozása és megmutatta aznapi ebédjét, egydarab paprikás, sós, száraz kenyeret. Könnyezve vallotta be., hogy fát is azért lop, mert nem telik rá keresetéből. A tiszthelyettes 10 pengőt adott az útkaparónak fára, majd az útbiztost felvilágosítva, ennek támogatásával sikerült az útkaparót havi 140 P-ös fizetéshez juttatni. Az útkaparó első nagyobb fizetésével legelőször a tiszthelyettesünkhöz sietett, visszaadta a 10 pengőt. Azóta az útkaparó a vármegye legszorgalmasabb útmunkása. Családjával rendezett anyagi viszonyok között él, gyermekeit gondosan neveli.

Az egyik kórházban operált beteg az ápolónő hanyagsága folytán súlyos fertőzést kapott. A műtétes seb a rendes 7-8 nap helyett 7 hónap alatt gyógyult. Emiatt az ápolónőt elbocsátották. Az operált néhány év múlva csendőr lett. Egyik szolgálat közben igen lerongyolódott, piszkos ruházatú nőt igazoltatott. A nő előadta, hogy ápolónő volt, de elbocsátották iszákossága miatt és mert egy beteg az ő hanyagsága miatt súlyos fertőzést kapott. Azóta elzüllött s most már öngyilkos akar lenni. Csendőrünk – ekkor már tiszthelyettes – rájött, hogy ez az a nő, akinek hanyagságára szenvedéssel és hosszú betegséggel ő fizetett rá. Megmondta ezt a nőnek, egyben lebeszélte öngyilkossági szándékáról, majd 20 pengőt adott neki, vegyen jobb ruhát, hogy elhelyezkedhessék.

A tiszthelyettes a nőt háztartási alkalmazottként elhelyezte ismerősénél, majd ruházatának gyarapítására újból 20 pengőt adott neki. A tiszthelyettest a szolgálat érdeke más állomásokra szolitotta, nem kísérhette tovább figyelemmel pártfogoltjának sorsát, 12 év múlva a nő hálálkodó levelet írt a tiszthelyettesnek. Közölte, hogy férjhez ment, fia született és boldog családi életet él. Azóta már 3 fia van.

1935. év Szilveszter éjszakáján az oláh határon portyázó csendőrrjárőrünk találkozott egy asszonnyal, akinek karján 6 hónapos csecsemő sirt, szoknyájába 5 éves kis leánya kapaszkodott. Az asszony zokogva beszélte el, hogy férje oláh katonaszökevény, mégis átment tegnap éjjel a határon édesatyja látogatására. Még nem tért vissza s így biztos, hogy az oláhok elfogták. Férje nélkül nincs kenyerük. Ha nem jön vissza, megöli magát és gyermekeit is. A csendőrök megnyugtatták, hazakisérték, 5-5 pengőt adtak neki. Úgyes tervet eszeltek ki a férj visszaszöktetésére. Ezt sikeresen végre is hajtották, úgyhogy 2 napon belül megszűnt a kis család árvasága.

Szegény kiscgazda tehenét árverezik 37 pengő adósság miatt. A gazda 70 éves apja sír. Ez az egy tehen tartotta benne az életet, most azt is elviszik, mert fiának nincs keresete és malacait sem tudja értékesíteni. Az árveréshez karhatalomként kirendelt csendőr szíve megmozdult. Egyik gazdának átad 70 pengőt, ez megveszi a tehenet és a csendőrrel történt megbeszélés szerint visszajuttatja árverezetthez. A csendőr aki a bajt örömmé változtatta, később részletekben visszakapta pénzét.

„A” és felesége „B” összevesznek, mert a férj látta, hogy feleségét a szomszéd kerékpáron hozta haza a közeli városból, összeszólalkoznak, a férj bántalmazza az asszonyt, ez elhagyja urát, bár egy 5 éves fiacskájuk van. Férj és feleség kölcsönösen lopással vádolják egymást, panaszt tesznek a csendőrörsön. A csendőr elhárítja magától a beavatkozást, mert válásban levő felek magánjogi természetű igényeiről van szó. A felek azonban ismételen a csendőrséghez fordulnak. Egyik tiszthelyettes módot talál arra, hogy mindegyiket felvilágosítsa hibájáról, majd felhívja őket, neveljék együtt becsületesen gyermeküket. „K” és „B” kibékültek. „A”-nak az volt még a súlyos bánata, hogy elbocsájtották vasúti munkájából, mert a családi viszály feletti elkeseredésében iszákoskodott. A tiszthelyettes ajánlására a vasút újból alkalmazta „A”-t. Ezzel a családi béke teljesen helyreállt.

Bankban szorong egy vézna, lerongyolódott, szegény ember. 15 pengő kamattartozásra kér halasztást. A hivatalnok ridegen válaszol: fizet, vagy a viskója dobra kerül. Csendőr látja a kétségbeesést, mely erőt vesz a nyomorult adóson, megindul a szíve, kifizeti a 15 pengő kamatot.

Beszédes példái ezek annak, hogy a kemény csendőrben érző, segítségre ösztönző szív lakozik, mely a nyomor, az elesettség minden változatában akar és tud enyhülést nyújtani, még akkor is, amikor a törvény szigorát kell az élet elhagyottjaival szemben érvényesíteni.

A legjobb törvény sem hozhat létre előnyös változást, ha végrehajtása nem tökéletes. A csendőrnek a szociális törvények végrehajtása körül is fontos szerep jut. Egyes iparágakban már évek óta szabályozzák a minimális munkabért, továbbá a fizetéses szabadságot és a munkaidőt. A munkások, különösen vidéki rétege, nehezen ismeri ki magát a rendeletekben, ezzel sok munkaadó visszaél és a munkásokat megkárosítja. Pedig az idevágó rendelkezések becsületes végrehajtása nélkül nem érhető el sem a szociális cél, sem a köznyugalom megóvása. Ezért a csendőr nemcsak a szabályozó rendelkezésekben büntetendőnek nyilvánított cselekményeket üldözi, hanem általában ellenőrzi minden

részlet gondos betartását. Szolgálati utasításunk előírja, hogy a csendőr érdeklődjék, nem éri-e a munkásságot méltánytalanság. Hogy a csendőr eme kötelességének minél jobban megfelelhessen, a csendőrség központi államrendészeti szerve, a csendőrség nyomozó osztályparancsnokságának javaslatára az iparügyi miniszter úr borítékos füzet alakjában segédletet adott ki. A füzet tartalma: tájékoztató, a munkaidő szabályozására vonatkozó rendeletek összefoglalása, továbbá a legkisebb munkabéreket iparáganként és iparkamaraként csoportosító ismertető táblázatok. Ez a segédlet minden őrsön megvan, az őrskörletekre vonatkozó mellékletekkel. Ennek segítségével a járőrök az ellenőrzést könnyen elvégezhetik.

A csendőrség figyelemmel kíséri azon munkások helyzetét is, akiknek munkaidejét, fizetését, bérét stb. nem rendeletek, hanem szerződés szabályozza. Sokszor előfordul, hogy az aratószerződéseknél, út- és egyéb építési, továbbá földmunkáknál a munkaadók nem fizették ki teljesen a szerződésben kikötött béreket, vagy azokat visszatartják, avagy a munkások a szerződésen túlmenő követelésekkel lepnek fel. A csendőrség ilyenkor a hatóság beavatkozását kéri, bármelyik félnek is van oka panaszra. Általában a csendőr egyaránt szem előtt tartja mind a munkás, mind a munkaadó törvényes, vagy szerződéses jogait és a munka zavartalanságát biztosítja.

Főként közbiztonsági érdekből keletkezett a csavargó- és vándorkérdések olyképeni megoldására törekvés, hogy a vándorok részére a csendőrőrsök állomáshelyén közös vándorszállás biztosíttassék. Ennek azonban szociális szempontból is igen nagy a jelentősége, mert így elkerülhető, hogy a csavargók, vándorok fertőző betegségeket, férgeket hordjanak szét a faluban. A vándoroknak a közkölségen közös vándorszállásban elhelyezése és ellátása kevesebb terhet ró a lakosságra, mintha azok házról-házra járva koldulnának s néha javakban többet visznek el, mint amennyivel a falu szegényebb lakossága rendelkezik.

Eddigi fejtegetéseim mutatják, hogy a csendőrség szociális tevékenysége megnyilvánul a példaadásban, a segítségben, a szociális törvények végrehajtásának ellenőrzésében, továbbá olyan közbiztonsági intézkedések kezdeményezésében, melyek egyben szociális célokat is szolgálnak.

Mindezeknél is sokkal fontosabb azonban, hogy a közbiztonságot, a rendet és nyugalmat minden körülmények között fenntartsa. Az orvos a beteget igyekszik nyugalomba hozni, hogy a betegséget pontosan megállapíthassa s azután hozzáfoghasson a gyógyításhoz. Így van ez a szociális törekvések megoldására vonatkoztatva is. Feltétlen rend és nyugalomra van szükség az országban, hogy a bajok forrását, mérvét gondosan felkutathassuk, tanulmányozhassuk a gyógyítás módját s azután orvosolhassuk. Vannak törvényes rendelkezések, amelyek betűszerint nem illenek rá minden helyzetre, vagy a viszonyok változása folytán módosításra szorulnak. Ezeket a csendőr látja, de mégis mindig a meglévő törvény alapján kell állnia. Ez a rendnek, a békés munkának, egyben a fejlődésnek szilárd biztosítója.

A törvény azonban mindig a nemzet összességének érdekét szolgáló szigorú szabály, amelyet végrehajtása során a hatóságoknak és közbiztonsági szervezeteknek kell szívvel és lélekkel megtölteniök. Csendőrségünkben meg van erre a képesség és készség, ezért nyugodtan lehet rá alapítani abban a munkában, melynek célja: erős, boldog magyar nemzet az ezeréves Hazában.